

Filip Ženišek: The Sociolinguistic Concept of Political Correctness and its Impact on Modern Public English (Sociolingvistický koncept politické korektnosti a jeho vliv na moderní veřejnou angličtinu), Praha, UK, PEDF KAJL, 2009, 119s.

Posudek vedoucí práce

Diplomová práce Filipa Ženiška se zabývá velice aktuální problematikou politické korektnosti, jak se vyvinula v anglosaském světě. Svým zaměřením studie stojí na pomezí vícero společenskovedních disciplín. Autor tak může v plné míře využít své kvalifikace jak z oblasti společenských věd, tak svého lingvistického zázemí anglistického.

Práce se člení do pěti kapitol včetně úvodu, sociologicko-filosofického zázemí, lingvistického výzkumu, recepce politické korektnosti a závěru. Nadto je ke studii připojen obsáhlý odkaz na užitou primární a sekundární literaturu, jakož i několik příloh, které relevantní jevy v působnosti politické korektnosti zasazují do celosvětového kontextu. Struktura práce je průhledná a promyšlená, mnohé oddíly (včetně bibliografie) se dále dělí do četných podkapitol. Zdánlivě nevyvážená pozornost věnovaná jednotlivým relevantním oblastem je dobře odůvodněná, kopíruje totiž míru pozornosti, jakou koncept politické korektnosti daným oblastem věnuje.

Samotný nástin půdorysu práce odpovídá též vytčeným dvěma cílům (s.8). Jako hlavní cíl si autor klade podat přehled nejčastěji diskutovaných aspektů politické korektnosti, a jako druhý (snad spíše doplňkový) cíl předvést dopad, jaký tyto aspekty mají na užívanou angličtinu. Autor tak vychází z obecného, široce interdisciplinárně pojatého výkladu podhoubí předmětného konceptu, a směřuje od jeho geneze, šíření, aktuálního stavu až k určité predikci očekávaného vývoje do budoucna. Zároveň si všímá i kritických ohlasů na koncept. Studie sleduje systematiku jednotlivé klíčové domény politické korektnosti. Primárně se zabývá veřejnou angličtinou, v níž je politická korektnost nejpatrnější a nejzavedenější, ovšem sleduje též postupné šíření konceptu i do angličtiny neveřejné, soukromé. Právě zdomácnění konceptu v soukromé angličtině představuje vlastní cíl konceptu, neboť by naznačovalo jeho všeobecné přijetí.

Výklad předmětného konceptu se ve své studii opírá o pojetí filozofické rovnosti, jehož genezi v euroatlantickém prostoru autor nastiňuje od starověku. Vznik konceptu klade do bezprostřední souvislosti s proměnou filozofického paradigmatu na počátku 20. století, opuštění mentalistického rámce a významný obrat k jazyku. Vlastní premisou konceptu je úvaha, že nic se nemůže dostat do jazyka, pakliže se před tím neobjevilo v mysli jeho uživatelů. Dle koncepce jazykové relativy Sapira-Whorfa tak existuje předpoklad, že ukliděním jazyka uklidíme i společnost. Pojetí rovnosti tak nejlépe odpovídá nediskriminační jazyk, tedy jazyk, který na nikoho neútočí, nikoho neponižuje, ani neznevažuje. Tudiž se politická korektnost zaměřuje primárně na znevýhodněné skupiny, v drtivé většině minority, které bývají určitým slovním útokům vystavovány nejčastěji.

Práce je formulačně i graficky odvedena na patřičné úrovni. Drobná formální nedopatření jsou spíše marginální (např. chybějící překlad termínu linguistic offense v české verzi anotace, academical and scientific texts (s.10), občasné překlapy (s.28), aj.)

Magisterská diplomová práce Filipa Ženiška se zabývá velmi aktuální problematikou, v odborné literatuře dosud popisovanou spíše kuse. Studie představuje novátorský, komplexní a promyšlený počín, který výrazně obohacuje naše poznatky o tomto konceptu. Ačkoli

se mírně akcentuje výklad společenského podhoubí předmětného konceptu na úkor jeho jazykové demonstrace, práce vyniká především svojí tematickou závažností, šířkou svého záběru, úrovní zpracování, orientací v široké paletě aktuální relevantní literatury různých rejstříků, a v neposlední řadě schopností zdánlivé značně disparátní jevy náležitě usouvztažnit a vyložit.

Práci tímto doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako **výbornou**. Domnívám se, že po podrobnějším rozpracování jazykově-ilustračního materiálu a zejména po typologickém propracování příslušných jazykových proměn by studie mohla být předložena i jako práce rigorózní.

Praha, leden 2010